

15. Prins Claus

oktober 2007

Deze maand is het vijf jaar geleden dat Z.K.H. Prins Claus overleed. Hij was begaan was met het leven van zijn medemensen, en hij was iemand die het zijne dacht, dat was duidelijk. Hij was ook de man die wars van politieke protsigheid zijn stropdas in het publiek gooide. Die stropdas had hem lang genoeg de keel gesnoerd. De stropdas heeft vele namen. Een ervan staat bekend als de "ministeriële verantwoordelijkheid". Dat betekent dat een lid van het Koninklijk Huis niets mag zeggen wat niet de goedkeuring heeft of kan hebben van de betrokken minister. Als we ons realiseren dat een democratie een staatsvorm zou zijn die respect heeft voor minderheden, waar besluitvorming door overleg tot stand komt, waar de volksvertegenwoordigers geen belangengroep, pressiegroep of een lobby zouden mogen vertegenwoordigen, maar "zonder last" verantwoording schuldig zouden zijn aan de hele samenleving zoals hen die als rechtvaardig geordend voor ogen stond, en waar een open discussie dus van vitaal belang is, dan moge duidelijk zijn wat voor achterhaald rudiment zo'n "ministeriële verantwoordelijkheid" is. Weg ermee. Weg met die ministeriële stropdas. Het gaat niet aan om juist degenen die overzicht van zaken hebben de mond te snoeren, dat is contra-productief. Dat is ondemocratisch, dat is laf, dat is angst. Vooral angst. Maar waarvoor? Voor het lekken van geheime agenda's? Of voor de ontmanteling van de achterkamertjes van Pim Fortuyn? Zolang er niemand is die zowel geïnformeerd is, als tegelijk in de positie verkeert om met gezag op te treden tegen gesjoemel achter de schermen, wint gesjoemel het altijd. Ook al willen we dat individueel misschien geen van allen. In vroeger tijden hadden we het verschijnsel hofnar. Alleen de hofnar mocht alles zeggen, omdat niemand hem serieus hoefde te nemen. Toen was dat zo omdat men niet in democratische zin met het debat kon omgaan. De officiële meningen lagen eeuwenlang onder invloed van kerk en vorst muurvast; de karikatuur, de hofnar, was de enige uitlaatklep. Die tijd hebben we gehad. Nu zijn de rollen op curieuze wijze omgekeerd en is het instituut "ministeriële verantwoordelijkheid" onze hofnar, beter gezegd: een van zijn tong beroofde anti-hofnar; een staatsrechtelijk fossiel, een oligarchisch museumstuk, meer strop dan das, een brevet van democratisch onvermogen; van angst en arrogantie. Arrogantie van de macht. Ik stel daarom een nieuw Grondwetsartikel voor:

Art. x

De Koning of Koningin, leden van het Koninklijk Huis, c.q. bij ontstentenis, overlijden of abdicatie van de Koning of Koningin de voorzitter van de Raad van State, hebben te allen tijde het recht zijn of haar visie te geven zodra en zolang dit naar zijn of haar mening kan bijdragen aan het scheppen van een draagvlak en eensgezindheid in de samenleving.

Onnodig te zeggen dat dit Grondwetsartikel wordt opgedragen aan de nagedachtenis van Z.K.H. Prins Claus von Amsberg, geboren 6 september 1926 te Hitzacker (D), overleden 6 oktober 2002 te Amsterdam, in leven echtgenoot van koningin Beatrix van Oranje.

Uw columnist, V.L.